

Asia: VN/15371/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

23.12.2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

VN/15371/2024

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri

Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja olla osallisena kuntalaisille ja Suomen luonnonsuojeluliiton paikalliselle piirille tärkeässä asiassa. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri lausuu seuraavaa:

Esityksessä tai perusteluissa kiitettävää

Nopean kehittämisen alueita olisi ensivaiheessa tarkoitus nimetä aurinkoenergian tuotantoa varten. Tämä on kiitettävä pyrkimys, kunhan teollisen mittakaavan aurinkovoimaloita ei rakenneta kasvullisille alueille, kuten metsämaille, turvemaille tai maataloustuotannossa oleville pelloille.

Esityksen perusteluissa mainitaan menettelykäsikirjaan liittyvät tavoitteet, jotka helpottaisivat kotitalouksien mahdollisuuksia saada tietoa uusiutuvan energian tuottamisesta omaan käyttöön. Hajautettu pientuotanto rakennetussa ympäristössä sekä pientalojen energiaomavaraisuus ovat kannatettavia sekä ympäristö- että huoltovarmuussyistä, ja kuluttajia koskeva lisäys 3 a lukuun (15 §) on tarpeellinen.

Perusteluissa kiitettävää on myös maininta Ruotsin vastaavasta valmistelusta, jossa on tarkoitus priorisoida alueiden kartoituksessa muun muassa rakennetut pinnat, teollisuusalueet ja maatilat. Nämä voitaisiin sitten nimetä ensisijaisesti aurinkoenergian ja lämpöpumppujen nopean kehittämisen alueiksi. Tämä on suositeltava lähtökohta myös Suomessa.

Esityksen perusteluissa mainitaan, että nopean kehittämisen alueiden valinnassa tulisi asettaa etusijalle keinotekoiset ja rakennetut pinnat ja ihmistoiminnan seurauksena muutetut alueet. Tästä tavoitteesta on syytä pitää kiinni ja kirjata se lakiin riittävän yksiselitteisesti ja yksityiskohtaisesti. Aluerajausten määrittelyä tukeva komission tutkimus nimeää nopean kehittämisen alueina priorisoitaviksi ympäristöiksi seuraavat: liikenneinfrastruktuuri ja sen välitön ympäristö, jätteenkäsittelyalueet, teollisuusalueet, kaivokset, keinotekoiset vedenpinnat, jätevesien käsittelylaitokset kaupunkiympäristössä sekä pilaantuneet maat. Tämä on oikeansuuntainen priorisointi, joka hillitsee tarpeetonta maankäytön muutosta, ja nämä ympäristöt olisi syytä nimetä laissa.

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota entisten turvetuotantoalueiden jatkokäyttöön. Suomessa aurinkovoimalakenttiä suunnitellaan laajasti entisille turvetuotantoalueille. Turvetuotantoalueiden ennallistamisesta kosteikoiksi on saatu hyviä tuloksia luonnon monimuotoisuuden ja hiilidioksidipäästöjen vähentämisen kannalta. Mikäli entisiä turvetuotantoalueista osoitetaan aurinkovoiman nopean kehittämisen alueiksi, on edellytettävä kuivatuksen sijasta vettä ja luontokompensaatioksi riittävän laajaa luonnontilaistuvaa pinta-alaa, joka ei jää paneelikentän peittoon.

Ihmisen muokkaamat ympäristöt, joilla kuitenkin on ennallistamispotentiaalia, tulisi huomioida aluerajauksia laatiessa. Tällaisia kohteita ovat mm. luonnontilaisen kaltaiset suot, vanhat ja luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset metsät ja pinta- ja pohjavesistöjen herkat kohteet. Tällaiset kohteet tulisi varata ensisijaisesti ennallistamiskohteiksi, ei energiantuotantoon. Esimerkiksi ojitetut, rehevät, puustoiset suot ovat seurantaraporttien mukaan nopeasti palautettavissa luonnontilaan ennallistamalla ja tästä saadaan sekä luonto- että ilmastohyötyjä.

Aluerajausten yhteydessä on lisäksi huomioitava keinotekoisissa vedenpinnoissa mahdolliset itsestään kehittyneet luontoarvot, kuten voimalaitosten lauhdevesialtaissa pesivät linnut tai keinotekoisien vesiensuojelukosteikoiden luonto- ja ympäristöarvot.

Viranomaisen velvoitteista

Yhteyspisteviranomaiselle ollaan lisäämässä velvoite varmistaa määräaikojen noudattaminen. Määräaikojen lisäksi tarvitaan velvoite luonto- ja muiden selvitysten laadun valvontaan, jotta aikapaine ei johda selvitysten heikentyneeseen laatuun. Esimerkiksi esityksen sivulla 12 todetaan: ”Tavoitteellisilla käsittelyajoilla on pyritty nopeuttamaan lupakäsittelyä sen laadukkuudesta tinkimättä ja mediaanikäsittelyaikoja koskeviin tavoitteisiin on kaikkien ympäristölupahakemusten osalta vuosina 2018–2020 päästykin”.

Tinkimättömyys laadusta on näin nimetty tavoitteeksi, mutta laadun mittaamisesta ja toteutumisesta ei kerrota esityksen perusteluissa. Jos laatua ei ole tavoitteellistettu tai tavoitteen yhteydessä ei ole määritelty laadun mittaus- ja seurantamenetelmiä ja tavoitetasoa, laadun säilymistä ei käytännössä ole todennettu uskottavasti.

Esityksen perustelujen kohdassa 3.2 todetaan edelleen, että yhteyspisteviranomaisen mukaan tämänhetkisten määräaikojen noudattamisessa ei ole esiintynyt ongelmia. Perusteluista ei käy ilmi, miten määräajoissa pysyminen on vaikuttanut hankkeiden luonto- ja ympäristöselvitysten tai muun vaikutusten arvioinnin laatuun ja onko laatua seurattu. Myöskään perusteluissa mainituista vihreän siirtymän etusijahankkeista ei kerrota, miten hakemusten luonto- ja ympäristöselvitysten laatua on mitattu ja arvioitu. Maankäyttöä muuttavilla hankkeilla on suora ja yleensä pysyvä vaikutus lajistoon ja luontotyyppien tilaan, joten selvitysten sekä niistä tehtyjen johtopäätösten puutteilla ja laatuongelmilla on konkreettisia seurauksia luonnon monimuotoisuudelle.

Lainvalmistelussa on korostettava luonto- ja ympäristöselvitysten laatua määräaikojen noudattamisen rinnalla.

No-go-alueet

Nopean kehittämisen energiantuotantoalueiden ulkopuolelle jääviä ns. no-go-alueita on lueteltu esityksen luvussa 3 a. Sen 14 a § sisältää maininnan no-go-alueista, ”jotka on erilaisissa selvityksissä todettu luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta herkiksi”. Tällaisiksi olisi syytä erikseen nimetä esityksessä lueteltujen alueiden lisäksi vähintään kaavoituksen taustaselvityksissä tai muulla tavoin tunnistetut ekologiset yhteydet sekä metsälain 10 § mukaiset monimuotoisuudelle erityisen arvokkaat elinympäristöt. Nämä ovat esityksessä jo nimettyjen alueiden lisäksi lähtökohtaisesti luonnon monimuotoisuudelle korvaamattomia alueita, joille ei voi hyväksyttävästi sijoittaa energian tuotantoa eikä siirto- tai varastointirakenteita.

Aluerajausten määrittelyä tukeva komission tutkimus toteaa ekologisten yhteyksien huomioon ottamisesta no-go-alueiden rajauksissa: "Ecological corridors could also be considered by Member States under this category." Koska teollisen mittakaavan energiantuotanto siirtolinjoinen ja -rakenteineen pirstoo jo ennestään pirstoutuneita ja heikentyneitä elinympäristöjä, myös ekologiset yhteydet on laissa syytä erikseen nimetä poissulkevaksi perusteeksi, kun määritellään nopean kehittämisen alueita.

Luvun 3 a (14 a §) yleinen muotoilu "muista" erityisen herkistä alueista on syytä säilyttää, sillä monimuotoisuudelle arvokkaita ja maankäytön muutoksille erityisen herkkiä no-go-alueita on mahdotonta luetella tyhjentävästi. Esimerkiksi luontotyypeistä ei ole koko maan kattavaa aineistoa, josta kuviotasolla olisi havaittavissa esimerkiksi tietyt uhanalaiset luontotyypit, jotka esiintyvät tyypillisesti pienialaisina, eivätkä ne tule kaikissa valmiissa aineistoissa ja tavanomaisissa selvityksissä esiin ilman paikallistuntemusta tai maastotyötä.

Alueiden rajausermenetelmät

Nopean kehittämisen alueiden kartoitus- ja rajausermenetelmää on kuvattu komission ohjeistuksessa SWD(2024) 333, mutta menetelmän kansallinen toteutus kaipa tarkennuksia. Komission ohje toteaa no-go-alueiden tunnistamisesta ja tietopohjan puutteista: "Identifying areas that need to be excluded on the basis of their environmental sensitivity requires assessing data availability and identifying data gaps to ensure the most comprehensive and robust data coverage."

Esityksen perustelut ovat puutteelliset siltä osin, millaisin menetelmin toisaalta nopean kehittämisen alueet, toisaalta no-go-alueet ollaan tunnistamassa ja rajaamassa. Menetelmällä on suuri merkitys sille, miten lakiin esitetyt muutokset käytännössä vaikuttavat luonnonympäristöihin. Menetelmän merkitys korostuu, kun esityksen aiheena olevat teollisen mittakaavan hankkeet voivat vapautua YVA-menettelystä ja Natura-arvioinnista ja kansalaiset menettävät YVA-prosessin suomat vaikutusmahdollisuudet.

Lajiesiintymistä puuttuu Suomessa tietoa laajoilta alueilta, joilta joko puuttuu havaintotieto täysin tai tiedot ovat vanhoja tai hajanaisia. Kaikkia maankäytön muutoksille erityisen herkkiä, monimuotoisuudelle erityisen tärkeitä alueita ei siis voida täysin varmasti tunnistaa pelkistä paikkatieto- ja kaukokartoitusaineistoista. Esimerkiksi muutoin käyttökelpoinen, tuoreimpana versiona myös aiempaa tarkempi Zonation-analyysikartta jättää edelleen tunnistamatta osan pienialaisista mutta silti arvokkaista ja herkistä kohteista, jollaisten merkitys korostuu Etelä-Suomessa ja voimakkaan metsienkäsittelyn tai maankäytön alueilla.

Alueita rajattaessa lajitiedosta voidaan hyödyntää mm. luontoarvoja indikoivia lajeja tietyin reunaehdoin: luontoarvojen indikaattorilajit osoittavat esiintymisellään, että alueella on varjeltavia luontoarvoja, mutta näiden lajien puute havaintodatassa ei sellaisenaan osoita, ettei alueella voisi esiintyä niitä ja luontoarvoja. Tämä johtuu edellä mainituista aukoista lajitiedossa, koska kaikkia alueita ei ole koskaan tutkittu ja monilta harvaan asutuilta alueilta lajitieto puuttuu tai tiedot keskittyvät yleisimpiin ja helpoimmin tunnistettaviin lajeihin tai tyypillisiin mökkeilykuukausiin. Aluerajausten määrittelyä tukeva komission tutkimus toteaa, että puutteellinen tai hajanainen tieto ("data scarcity and inconsistency") on este energiantuotantoon priorisoitavien alueiden valintaprosessille. Tämä ei tule esiin lakiesityksessä eikä sen perusteluissa, mikä on syytä korjata.

Rajaukseen osallistuvat tahot

Aluerajausten määrittelyä tukeva komission tutkimus toteaa, että monimuotoisuuden kannalta herkkien alueiden tunnistus kuuluu jäsenvaltioiden päteville viranomaisille.

Esityksessä oikeus uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämiseen annettaisiin uudelle Lupa- ja valvontavirastolle. Ympäristöhallinnon uudistuksen ollessa kesken on epäselvää, onko virasto yksin pätevä taho tunnistamaan ja määrittelemään myös no-go-alueet. Monimuotoisuudelle arvokkaiden ja muutoksille herkkien lajiesiintymien, luontotyyppien ja alueiden luotettava tunnistaminen vaatisi mm. Suomen ympäristökeskuksen, Lajitietokeskuksen, nykyisten ELY-keskusten luonnonsuojeluyksikköjen ja Birdlife Suomen substanssiosaamista.

Ennen Lupa- ja valvontaviraston työn käynnistymistä vastuu nopean kehittämisen alueiden esityksen valmistelusta on tarkoitus osoittaa jonkin ELY-keskuksen tehtäväksi samaan aikaan ympäristöhallinnon uudistuksen kanssa. Tämä herättää epäilyn valmistelun laadukkuudesta ja resurssien riittävyydestä.

Seulonta- ja korvausmenettelyt

Jos hanke vapautuisi YVA-menettelystä ja Natura-arvioinnista (3 a luvun 14 d §), Lupa- ja valvontavirasto yrittäisi tunnistaa ennakoimattomia haittoja seulomalla. Esimerkkinä tällaisista haitoista mainitaan tieto alueella esiintyvistä lajeista, jota ei havaittu valmistelun yhteydessä tehdyssä ympäristöarvioinnissa. Esityksen mukaan "Lupa- ja valvontaviraston tulisi varata laitoksen vaikutusalueen kunnille tilaisuus lausua asiasta".

Kunnan lausumisoikeus ei riitä tällaisissa tapauksissa, vaan lausumisoikeus on taattava lisäksi luonto- ja ympäristöjärjestöille, joissa voi alueellisesti olla kattavampi käsitys ja asiantuntemus laji- ja

luontotyyppiesiintymistä kuin kunnissa. Järjestöjen lausumisoikeus on välttämätön perälauta hankkeissa, jotka ovat saaneet vapautuksen normaaleista ympäristövaikutusten arvioinneista. Järjestöillä tulisi olla oikeus esittää hankkeita seulontaan.

On selvää, että seulontamenettelystä huolimatta voi jäädä tunnistamatta alueita, joilla ympäristövaikutukset olisi pitänyt arvioida erityisen huolellisesti. Kuitenkin jäsenvaltiot voivat vapauttaa tuulivoima- ja aurinkosähköhankkeet seulonnan jälkeisestä YVA-menettelystä. Tämän ratkaisuksi esitys tarjoaa rahallista korvausta lajien suojeluohjelmiin.

Rahallinen korvaus lajien koko maata koskeviin suojeluohjelmiin ei korvaa haittoja kohdealueen lajien ja luontotyyppien monimuotoisuudelle ja ekologisille yhteyksille. Kuudennen sukupuuttoaalton aikana rahallista korvausta ei voida pitää riittävänä hyvityksenä elinympäristöjen ja eliöiden tuhoamisesta tai heikentämisestä. Haittavaikutuksien hyvittämiseksi olisi säädettävä rahallisen korvauksen lisäksi velvoite ekologiseen kompensatioon, joka on toteutettava aidosti lisäisenä suojelukompensaationa ja elinympäristöjen ennallistamisena hankealueen läheisyydessä.

Vaikutusmahdollisuudet

Perustelujen kohdassa 4.2.1 arvioidaan, että esityksen vaikutukset kotitalouksiin ovat ”monilta osin välillisiä ja vähäisiä”. Kotitalouksiin voi kohdistua kuitenkin myös suoria ja merkittäviä vaikutuksia, kuten kiinteistön arvonlaskua ja asuinympäristön laadun selviä heikennyksiä. Perustelut olettavat, että RED III -direktiivin täytäntöönpano antaa positiivisen signaalin uusiutuvan energian edistämisestä. Näin ei tule tapahtumaan, jos kohdealueilla direktiivin suoman ohituskaistan katsotaan olevan ristiriidassa ekologisen ja sosiaalisen kestävyysden kanssa.

Esityksen perustelujen mukaan lupamenettelyille asetettavat määräajat saattavat asettaa kotitalouksille aikataulupaineita niiden ympäristöä koskevissa hankkeissa. Kotitalouksiin rinnastuvat tässä mielessä yksityishenkilöt, joilla on alueen luonnosta ja ympäristöstä kenties pitkäaikaistakin havaintoihin perustuvaa tietoa. Nopeutettu lupaprosessi ei saa kaventaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia hankkeiden sijoittamiseen ja aluerajauksiin lähiympäristössään, eikä nopean kehittämisen alueita voida määritellä valtakunnallisesti ilman, että kuntien ympäristöviranomaisille, asukkaille, muille asianosaisille ja järjestöille taataan mahdollisuus vaikuttaa rajauksiin alueellisen asiantuntemuksensa perusteella.

Ennen nopean kehittämisen alueiden nimeämistä Lupa- ja valvontavirasto laatii SOVA-arvioinnin, joka sisältää yleisölle kaksi mahdollisuutta vaikuttaa päätöksen valmisteluun. Osallistumismahdollisuudet ovat melko vähäiset, kun kyseessä on koko maan laajuinen aluevarausohjelma, joka voi vaikuttaa suoraan maankäyttöön ja ympäristöön. Miten tässä

tapauksessa varmistetaan tiedonkulku ja kansalaisten yhtäläiset mahdollisuudet osallistua elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon?

Perustelujen osassa 4.2.3 arvellaan, että esitys voi saada aikaan myönteisiä ympäristövaikutuksia, kun kasvihuonekaasupäästöt vähenevät. Perusteluissa sivuutetaan kielteiset ympäristövaikutukset, joita muun muassa maankäyttö, reunavaikutus sekä kosteus- ja valo-olosuhteiden muutokset aiheuttavat. Vaikka energiantuotantoon osoitettaisiin ensisijaisesti rakennettua tai pilattua ympäristöä, esitys tulee johtamaan maankäytön muutoksiin rakentamattomassa ympäristössä, koska se koskee myös mm. siirtolinjoja ja vastaavia rakenteita. Tuore IPBESin raportti (2024, 5-7) varoittaa erikseen siiloutuneesta päätöksenteosta, jossa ilmastohyötyjä korostetaan luontohaittojen kustannuksella.

Perustelujen kohdassa 4.2.4 todetaan, että lupamenettelyiden nopeutuminen voi vaikuttaa eri intressiryhmien osallistumisedellytyksiin ja vapautukset YVA-menettelystä voivat vaikeuttaa haitankärsijöiden ja asianosaisten käytännön mahdollisuuksia osallistua kuulemiseen. Esityksessä mainitaan lisäksi, että paikallistason erityisosaaminen saattaa jäädä huomioimatta.

Kyse on merkittävästä heikennyksestä, joka voi konkreettisesti vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen ja lajiensuojeluun sekä heikentää luottamusta demokratiaan ja päätöksentekoon. Suomen luonnonsuojeluliiton piirien ja paikallisjärjestöjen toiminnassa on pitkä ja laaja kokemus siitä, kuinka konsulttityö, kaukokartoitus ja paikkatietoaineistot eivät taidokkaasti toteutettunakaan kaikissa tapauksissa korvaa maastotyötä ja paikallistuntemusta hankealueiden luonnon tilasta ja luonnonoloista. Kansalaisille turvatut vaikuttamismahdollisuudet säädösten valmistelussa ja hankkeissa ovat tärkeimpiä tapoja, joilla kohdealueen asukkaat ja toimijat pystyvät ilmaisemaan valmistelussa ja selvityksissä havaitsemansa puutteet ja virheet ja saattamaan ne julkisesti päätäjien, viranomaisten sekä muiden kansalaisten tietoon. Paikallisille asukkaille ja järjestöille tulee kaikissa tapauksissa tarjota mahdollisuus lausua ajoissa kirjallisesti ja kuulemistilaisuuksissa.

Suomi on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen periaatteisiin, jotka sisältävät myös sosiaalisen kestävyys tavoitteita, sekä kansainvälisiin biodiversiteettisopimuksiin ja -sitoumuksiin. Laajat, riittävän monessa vaiheessa toteutuvat vaikutusmahdollisuudet on taattava kansalaisille, paikallisyhteisöille ja kansalaisjärjestöille myös energiamurroksessa ja vihreän siirtymän investointeja tavoiteltaessa.

Valitusoikeus

Esityksen 19 § rajaa valitusoikeuden 14 a ja 14 b §:n koskemista päätöksistä vain niille, joiden oikeutta, velvollisuutta tai etua asia saattaa koskea. Perusteluissa vedotaan siihen, että yleisöllä on SOVA-lain mukainen osallistumismahdollisuus. Ympäristövaikutusten arvioinnin puutteeseen olisi

tällöin kuitenkin mahdollista vedota vasta suunnitelmaa koskevassa muutoksenhaussa. 19 §:ssä mainittu valitusoikeus olisi syytä taata myös yhdistyksille, joilla voi olla yksittäisiä kansalaisia paremmat edellytykset valmistella valitukset riittävän laajasti, tarkasti ja asiantuntevasti.

Kuten esityksen perusteluissa mainitaan, perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaan ”valitusoikeuden rajoittaminen voi olla kytköksissä perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaiseen mahdollisuuteen vaikuttaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon”. Valiokunta on pitänyt elinympäristöä koskevan vaikuttamismahdollisuuden kannalta tärkeänä, että muutoksenhakuoikeus säilyy laajana.

Ympäristöä ja energiantuotannon ohituskaistoja koskevan lainsäädännön monimutkaisuus on järjestökentällä todettu toistuvasti esteeksi sille, että kansalaiset saisivat julki mielipiteensä tai osaisivat valittaa päätöksistä yksityishenkilöinä. Ympäristölainsäädäntöä ja -hallintoa tuntevien yhdistysten ja järjestöjen apu valituksissa on usein välttämätöntä. Haja-asutusalueiden maankäyttöä koskevissa hankkeissa kansalaisten tiedonsaantia ja vaikuttamismahdollisuuksia rajoittaa myös sähköinen asiointi, johon osalla ikääntyvistä maanomistajista ja asukkaista ei ole taitoja eikä välineitä. Yhdistysten valitusoikeuden merkitys korostuu tilanteessa, jossa YVA-menettelyyn kuuluvat osallistumismahdollisuudet poistuvat, kun hankkeita vapautetaan esityksen 14 c § mukaisesti YVA-menettelystä.

Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla kunnilla olisi jatkossakin kaavoitusmonopoli ja kunnat voisivat itsenäisesti kaavoittaa tai olla kaavoittamatta uusiutuvan energian tuotantoa kyseisille alueille. Tällöin kaavaan liittyvät vaikutusten arvioinnit olisivat viimesijainen tapa tuottaa tietoa uusiutuvan energian tuotantolaitoksen luonto- ja ympäristövaikutuksista. Tämä lisää painetta kunnan kaavoitusprosessille, jossa olisi varmistettava sekä laadukkaat selvitykset että kuntalaisten osallistumismahdollisuudet. Erityisesti tiedonkulku kaavoitushankkeista kuntalaisille on varmistettava. Etelä-Suomen useissa kunnissa on huomattavasti kausiasukkaita ja mökkiläisiä ja myös heidät olisi tärkeää tavoittaa.

Vihreän siirtymän investoinneista

Ympäristöministeriö määrittelee vihreän siirtymän seuraavasti: ”Vihreä siirtymä on välttämätön muutos kohti ekologisesti kestävää taloutta. Kestävä talous nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön.” Vihreän siirtymän keskeinen tavoite on muuttaa yhteiskunnan toimintaa siten, että luonnon monimuotoisuutta edistetään ja luonnonvaroja käytetään kestävästi. Energiantuotannossa tavoitteena on hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Kun edistetään uusiutuvan energian tuotantoa, on samalla ajettava alas fossiilisen energian tuotantoa. Muutoin kyse ei ole siirtymästä, vaan energiantuotannon lisäämisestä. Energiantuotannon loputon kasvattaminen ei ole kestävä kehityksen eikä vihreän siirtymän mukaista.

Maan eri puolille suunniteltavien uusiutuvan energian tuotantoratkaisujen osalta tulisi ensiksi selvittää todellinen tarve. Esimerkiksi nykyiset käynnistetyt tuulivoimahankkeet tuottavat jo valtavasti päästötöntä energiaa. Voidaanko energiainfrastruktuurin rakentaminen lopettaa, kun huomataan että energian tarpeen mukainen määrä eri tuotantolaitoksia on jo olemassa?

Samalla on tarpeellista tarkastella energiahankkeiden toimijoita: onko heillä kestävä rahoituspohja ja uskottavat keinot kantaa vastuu hankekokonaisuudesta myös siinä tapauksessa, että hanke ei ole pitkällä aikavälillä taloudellisesti tuottava. On varauduttava määrittämään vastuut luonnon ennallistamisesta ja alueen kaikkinaisesta huolehtimisesta mahdollisen toiminnan lakkauttamisen varalta. Lisäksi on syytä huolehtia, että energiahankkeiden tuotot eivät valu pois Suomesta ulkomaalaisen omistuksen tai omistusketjutuksen kautta.

Komission ohjeistus

Commission Staff Working Document: Guidance on designating renewables acceleration areas.
https://energy.ec.europa.eu/document/download/af3927a5-3b82-42f0-8954-7b9fdc567e43_en?filename=SWD_2024_333_2_EN_autre_document_travail_service_part1_v1.pdf

Aluerajausten määrittelyä tukeva komission tutkimus

European Commission: Study on the designation of renewables acceleration areas (RAAs) for onshore and offshore wind and solar photovoltaic energy – final report.
<https://data.europa.eu/doi/10.2833/716552>

IPBESin kytkösraportti

IPBES 2024: Summary for policymakers of the thematic assessment of the interlinkages among biodiversity, water, food and health (nexus assessment).
<https://ipbes.canto.de/v/IPBES11Media/album/MGKB5>

Ympäristöministeriö

<https://ym.fi/mita-on-vihrea-siirtyma>

Rosberg Ina
Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri